

GAUTA

Panevėžio miesto savivaldybės administracija
2020-12-18 Nr. 20-6510(4.45K)

PANEVĖŽIO MUZIKINIS TEATRAS

*Juridinių asmenų registras. Kodas 148428990, Nepriklausomybės a.8, LT-5300 Panevėžys,
Tel.(8~45)584668(69), (8~45)584675, tel./fax. (8~45)584670 El.paštas:nerijus.jakstonis@gmail.com*

Žymių žmonių, istorinių datų,
įvykių įamžinimo Panevėžio mieste komisijai

PASIŪLYMAS DĖL GATVĖS, PARKO AR SKVERO PAVADINIMO

2020-12-17

Panevėžys

Kai kabama apie Panevėžio kultūrą, muzikavimo tradicijas, su tuo susijusius asmenis, dažniausiai girdime minint muziką Mykolą Karką kaip pradininką. Mūsų manymu, sovietmečio politikos įtakoje, kito muziko – Vlodo Paulausko asmenybės žinomumas yra sumenkęs. Deja, tai tęsiasi iki šių dienų. Pateikiame informaciją ir siūlome vieną iš Panevėžio miesto gatvių, parkų ar skverų pavadinti muziko Vlodo Paulausko (1886-1960) vardu.

Pagarbiai,

Direktorius

Nerijus Jakštonis

Tikime laisve

1990 KOVO 11

PASIŪLYMAS DĖL GATVĖS, PARKO AR SKVERO PAVADINIMO

Kai kabama apie Panevėžio kultūrą, muzikavimo tradicijas, su tuo susijusius asmenis, dažniausiai girdime minint muziką Mykolą Karką kaip pradininką. Mūsų manymu, sovietmečio politikos įtakoje, kito muziko – Vlado Paulausko asmenybės žinomumas yra sumenkęs. Deja, tai tęsiasi iki šių dienų. Pateikiame informaciją ir siūlome vieną iš Panevėžio miesto gatvių, parkų ar skverų pavadinti muziko Vlado Paulausko (1886-1960) vardu.

VLADAS PAULAUSKAS – PENKIŲ PIRMŪJŲ MUZIKINIŲ SPEKTAKLIŲ PANEVĖŽYJE BENDRAAUTORIUS IR STATYTOJAS

Pramoninkui S. Montvilai pastačius teatrą (Respublikos g. 77), jo atidarymo metu 1914 m. vasario 16 d. Panevėžyje buvo rodoma pirmoji operetė „Kaminkrėtys ir malūnininkas“. Miko Petrausko muziką aranžavo šios operetės statytojas Vladas Paulauskas. 1915 metais vadovaujant Vladui Paulauskui, pastatytos dar dvi Miko Petrausko operetės „Adomas ir Ieva“, „Consilium facultatis“. Vėlesniais metais – muzikiniai spektakliai „Gedimino sapnas“ ir „Sugriautas gyvenimas“. Panevėžio kultūrinio identiteto dalimi laikomas operetės teatras, gimęs 1914 metais kaip mėgėjiška veikla, pergyvenęs visas XX a. negandas, dabartiniu metu profesionaliai vystomas Panevėžio muzikiniame teatre. Vladas Paulauskas, būdamas šios veiklos pradininku – pirmųjų penkių muzikinių spektaklių statytoju ir bendraautoriumi yra laikomas šios kultūrinės tradicijos pradininku. Tai yra jo asmeninis palikimas Panevėžio kultūros lauke.

VLADAS PAULAUSKAS – CHORŲ STEIGĖJAS IR VADOVAS

XX a. pirmos pusės laikotarpiu Vladas Paulauskas buvo kultūros draugijos „Aidas“ choro vadovu, Šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčios vargonininkas ir choro vadovas. Jis įkūrė Šaulių sąjungos chorą, vadovavo „Rūtos“ draugijos, berniukų, lenkų gimnazijos, mokytojų seminarijos, Miškų technikos mokyklos, Darbo rūmų chorams, mokyklų chorams ir orkestrams.

VLADAS PAULAUSKAS – LIETUVYBĖS PUOSELĖTOJAS, KŪRĖJAS

Šaltiniuose rašoma: „1912 m. atvykęs į Panevėžį pastebėjo, kad miestas smarkiai sulenkėjęs, lietuviškai kalba tik saujelė inteligentų. Vargoninkaudamas Šv. ap. Petro ir Povilo bažnyčioje sutelkė chorą ir papiktindamas miestelėnus ėmė giedoti lietuviškas giesmes, rengė lietuviškus vakarus, organizavo kursus neraštingiems, įdėjo daug pastangų, kad mieste būtų atidaryta lietuviška gimnazija, muzikos mokykla (kursai)“.

Tarpukaryje, mūsų krašto kultūrinėje erdvėje skambėjo Vlado Paulausko patriotiniai kūriniai: kantata „Žalgirio mūšis“ (atlikta pirmoje Lietuvos dainų šventėje), „Laisvas lietuvis“, „Valio, laisvoji Lietuva“, „Malda“, „Savanorių maršas“, Vasario 16-ajai skirtas „Jūreivių maršas“, „Leiskit į tėvynę“, „Į laisvę“, „Laisvės maršas“, „Skundas“, „Pergalės maršas“ (parašytas 1941 m. sovietus išvijus iš Lietuvos) ir kiti. Jo kūrybinį palikimą sudaro apie 50 kūrinių.

Choristams jis buvo ne tik griežtas vadovas, reikalavęs išmokti savo partijas, bet ir patriotas, reikalavęs mylėti tėvynę, būti tikrais lietuviais. Kūryba ir darbai Paulauskas karštai **tvirtino, kūrė, išpažino**, laisvą Lietuvą, buvo gerbiamas tėvynainių – apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino, Vytauto Didžiojo, Šaulių žvaigždės ordinais. Jis buvo visuomeninės organizacijos „Vilniui vaduoti sąjunga“ pirmininku. Nenuostabu – sovietmečiu Vlado Paulausko dainos išnyko iš chorų repertuaro. Suėmimas, neteisėtas represavimas išstūmė žmogų į visuomenės užribį. Sovietmečiu nutilo ir kalbos apie jį patį.

VLADAS PAULAUSKAS – SOVIETŲ REPRESIJŲ AUKA

1945 m. spalio 12 naktį Vladas Paulauskas areštuotas. Buvo krečiami jo namai. Kalintas Panevėžyje, apkaltintas:

„priešiškai nusiteikęs sovietų santvarkai, įstojo į antisovietinę nacionalistų organizaciją „Lietuvos Partizanų Sąjunga“, užsiėmė aktyvia kontrrevoliucine veikla, siekė atplėšti Lietuvą nuo SSRS ir sukurti savarankišką buržuazinę nacionalistinę valstybę, verbavo naujus narius.

Nuo 1945 m. yra LPS Panevėžio komiteto narys“. Vladas Paulauskas nuteisiamas dešimčiai metų darbo lageriuose ir yra išplėšiamas iš šeimos. Artimieji jo kalinimo vietą sužinojo tik jam sunkiai susirgus. Kalintas Mordovijoje, Javaso lageryje ir Komijoje.

Dukra Elena Paulauskaitė-Dabkienė rašė: „Grįžo po dešimties metų. Vilniaus geležinkelio stotyje pasitikau jį – nežmoniškai suvargusį, iškankintą...“. Vladui Paulauskui neleista grįžti į Panevėžį. Niekur negalėdamas įsidarbinti tapo Kuktiškių, vėliau Kavarsko vargonininku. Deja, žiaurus dešimtmetis padarė savo: susirgo tuberkulioze ir 1960 m. rugpjūčio 30 dieną mirė. Palaidotas Kaune, Petrašiūnų kapinėse.

VLADO PAULAUSKO IR MYKOLO KARKOS KULTŪRINĖS VEIKOS IR LIKIMO SUGRETINIMAS

Vladas Paulauskas (1886 – 1960) gimė Kaune. Muzikos ir vargoninkavimo mokėsi pas J. Naujalį ir V. Nacevičių, o kompozicijos mokėsi pas prof. F. Kriilį. Muzikos mokytojo cenzą įgijo Klaipėdoje. Veiklą Panevėžyje pradėjo 1912 m.

Mykolas Karka (1892-1984) gimė Samarakėlių kaime (Anykščių r.), Muzikos mokėsi pas vargoninkus ir Vilniaus muzikos mokykloje. Veiklą Panevėžyje pradėjo 1914, pirmojo pasaulinio karo metu pasitraukė į Petrapilį. Grįžo į Panevėžį 1918 m.

Šiuos muzikus siejo tai, jog abu dirbo pedagoginį darbą, steigė chorus bei orkestrėlius ir jiems vadovavo, buvo pirmosios Lietuvos dainų šventės Kaune (1924 m.) dirigentai, abu aranžavo lietuvių liaudies dainas, buvo Panevėžio bažnyčių vargonininkai, kūrė liturginę muziką ir atliko įvairius vaidmenis tarpukario kultūrinių draugijų rengiamuose muzikiniuose projektuose. Abu apdovanoti Šaulių žvaigždės ordinais.

Esama ir reikšmingų skirtumų. Veiklą Panevėžyje Vladas Paulauskas pradėjo anksčiau - sukūrė muzikinio teatro tradiciją, o Mykolas Karka ją tęsė (ypač sovietmečiu 1960-1975 m.). Po antrojo pasaulinio karo Vladas Paulauskas yra ištremiamas į Mordoviją, o Mykolas Karka palieka vargoninkavimą ir eina direktoriaus bei kitas pareigas muzikos mokykloje, tęsia kitus darbus. 1955 metais Mykolui Karkai suteikiamas LTSR nusipelnusio meno veikėjo garbės vardas, o Vladas Paulauskas tais metais grįžta iš lagerių fiziškai palaužtas. Negaudamas darbo nei vienoje įstaigoje, paskutinius metus praleidžia nuo valstybės atskirtoje katalikų bažnyčioje, dirbdamas su choralais ir vargoninkaudamas atokiose parapijose.

ŽINOMŲ ŽMONIŲ PASISAKYMAI APIE VLADĄ PAULAUSKĄ

Arvydas Karaška: „Vladas Paulauskas dirbo tą darbą, kuris Lietuvai tuo metu buvo svarbiausias.“

Elena Paulauskaitė-Dabkienė: „Jis buvo tikras Lietuvos sūnus.“

Liudvika Knizikevičienė: „Vladas Paulauskas – ryškiausias prieškarinio Panevėžio kultūros veikėjas.“

Informacijos šaltiniai

Jūratė Vyliūtė, Gaila Kirdienė „Lietuviai ir muzika Sibire“, psl. 178 – 199; Lietuvos kompozitorių sąjunga, Vilnius 2013;

Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešoji biblioteka, Krašto kultūros paveldo sklaidos skyriaus fondai;

1914 m. kovo 1 d. Nr. 17, psl. 3 „Rygos garsas“.

Pridedame keletą nuotraukų.

Direktorius   Nerijus Jakštonis

Gintaras Kerbedis +370 616 39422, gintaras.kerbedis@gmail.com

